

М. М. Ільницький

Гординський (Гординський-Антонович) Ярослав Дмитрович

ГОРДИНСЬКИЙ (ГОРДИНСЬКИЙ-АНТОНОВИЧ) Ярослав Дмитрович (крипт.: Я. А. Г., Яр. Горд., Г-й, Я. Г.; 22. 07. 1882, с. Шкло, нині смт Яворів. р-ну Львів. обл. – 29. 10. 1939, Львів) – літературознавець, славіст, письменник. Батько [Богдана-Зиновія](#), [Володимира-Євгена](#), [Святослава](#) Гординських, [Д. Гординської-Каранович](#), дід [Я.-Р. Гординського](#) та [М. Гординської-Крамарчук](#). Доктор філології (1910). Дійсний член НТШ (1914). Походить із родини священика. Після закінчення Львів. академ. гімназії (1900) навч. у Віден. та Львів. університетах (1900–04; учень *В. Ягича* та К. Студинського). Працював учителем української мови і літ-ри Коломий. гімназії (1905–12), а з переїздом до Львова у 1912 – Укр. академ. гімназії (до 1938), на поч. 20-х рр. був проф. Львів. (таєм.) укр. університету. Член кількох комісій ВУАН у Києві, дійс. чл. Богослов. наук. товариства у Львові (1925). Сфера наук. зацікавлень Г. – історія укр. літ-ри від давнини до сучасності. Ще в студент. роки написав працю «Іван Гушалеви́ч і його наукова діяльність» (Л., 1905). Наук. вартість мають базовані на архів. матеріалах дослідж. «Уривок псалтира XIII–XIV ст.» (1912), «Слідами старої української культури й зв'язків української літератури з ренесансом XVI–XVIII ст.» (1924), «З української драматичної літератури XVII–XVIII ст.: Тексти й замітки» (1930; усі – Львів) та ін. Він не тільки знайшов рукописи невідомих драм. творів, а й вписав укр. драму 17–18 ст. у заг.-європ. літ. контекст. Докладно проаналізувавши трагікомедію Ф. Прокоповича «Владимир», дійшов висновку, що вона відбивала найновіші тенденції у тогочас. європ. драматургії, виникнувши «під впливом цілого ряду літературних устремлінь, з якими довелося стрічатися в часі його (Ф. Прокоповича) довголітніх студій. Його живий ум

приймав ті різні літературні впливи й витворив собі свій артистичний світ, у котрому знайшла вираз його сильна й енергічна індивідуальність» («Зап. НТШ», 1924, т. 130). Низка розвідок Г. присвяч. літературі 19 і 20 ст., серед них: «Невідомі писання Маркіяна Шашкевича» (Коломия, 1911), «До біографії й характеристики Миколи Устияновича» (Л., 1911) та ін. У найбільшому за обсягом дослідж. «Літературна критика підсоветської України» (Л.; К., 1939) подано широку панораму становлення і розвитку літ. напрямів і течій в Україні 20–30-х рр. 20 ст. та їх теор. осмислення, занепад літ. процесу внаслідок сталін. репресій. Праця, написана на основі великої кількості джерел, була опублікована перед самим вступом до Львова рад. військ, тираж її спалено біля друкарні НТШ, врятовано лічені екземпляри. Значну увагу Г. приділив проблемі худож. перекладу. У розвідці «Кулішеві переклади драм Шекспіра» (Л., 1928) йдеться про труднощі, які мусила перебороти ідея присвоєння укр. літ-рою вершинних явищ світового письменства, оскільки, як вважав, напр., М. Костомаров, освічений укр. читач може познайомитися з цими явищами в рос. перекладах. У дослідженні Г. (понад сто сторінок друк. тексту) проаналізована редактор. праця І. Франка над підготовкою Кулішевих перекладів до друку, завдяки чому тексти зарясніли природними для українця фразеологізмами, підтекстами, грою слів тощо. Проблема перекладу поєднана з проблемою взаємин літ-р, контакт. і типолог. зв'язків та спорідненостей. У цьому аспекті інтерес викликають порівнял. характеристики Т. Шевченка і З. Красінського («Т. Шевченко і Ж. Красіцький», Л., 1917), перегуки драм. творів С. Виспянського і В. Пачовського («Станіслав Виспянський і Україна» // «Зап. НТШ», 1937, т. 155) тощо. Керуючись порівнял. методологією, учений іноді перебільшував роль впливів ін. літ-р на творчість укр. письменників. Виступав Г. і як письменник (опублікував 1902 в г. «Руслан» поезії «Ідилля», «Рожа», «Весна», видав зб. оповідань «Розведені», 1903; «Різник», 1905; «Чорний хліб», 1908), мемуарист. Перекладав Й. Гете, Г. Гайне та В. Шекспіра («Сон літньої ночі»). Листувався з І. Франком, написав спогади «До літературно-наукової діяльності І. Франка в 1912–13 рр.» // «Україна», 1930, кн. 41. Його перу належить також розвідка «Сучасне франкознавство (1916– 1932)» (Л., 1933).

Основні праці

Причинки до студій над «Енеїдою» І. Котляревського. Ч. 1. Коломия, 1907; Віденська греко-католицька духовна семінарія в рр. 1852–1855. Л., 1913; До історії культурного й політичного життя в Галичині у 60-х рр. XIX віку. Л., 1917; Келестин Скоморівський і його літературна діяльність. Л., 1919; «Милость Божія», українська драма з 1728 р. // Зап. НТШ. 1925. Т. 135–136; Акад. К. Студинський. Л., 1929.

Державний архів

ЛНБ ім. В. Стефаника НАНУ. Відділ рукописів. Ф. 1, оп. 1, спр. 726, 894; Ф. 9, спр. 224, 638, 639; Ф. 11, спр. 973; Ф. 29, спр. 767; Ф. 34, спр. 151; ЦДІА України у Львові. Ф. 309, оп. 1, спр. 343; Ф.

Рекомендована література

1. Сімович В. Науковець, критик, літературознавець // Наші дні. 1942. Ч. 12;
2. Ярослав Гординський // Ювілейна книга Укр. академ. гімназії у Львові. Філядельфія; Мюнхен, 1978;
3. Гординський С. Спогади проф. Ярослава Гординського про Українську академічну гімназію у Львові // Там само. Ч. 3. Філядельфія; Л., 1995;
4. Ільницький М. Вони творили академічну атмосферу // Академ. гімназія у Львові. Історія і сучасність. Л., 1999.

Бібліографічний опис:

Гординський (Гординський-Антонович) Ярослав Дмитрович / М. М. Ільницький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-31145>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).